

METODE DE CONSOLIDARE PRIN LIPIRE A TEXTILELOR DIN MĂTASE NATURALĂ CU GRAD MARE DE FRAGILIZARE

Daniela NICOLESCU

Angela VECHIU

Piesele textile contribuie la crearea unei ambianțe specifice scopului pentru care au fost confecționate. Prin urmare, există o largă tipologie de țesături cu rol funcțional, dar există și piese textile care prin motivele decorative ce le includ, pun în umbră destinația lor utilitară.

În patrimoniul muzeistic al M.I.A.M.B. se află un valoros fond de materiale foarte sensibile datorită naturii fibrelor din care au fost țesute. În principal, mătasea naturală, din care s-au creat minunate veșminte de curte, broderii și odăjdii folosite în biserici au intrat în laboratorul de restaurare textile, supunându-le rigorii unui proces de restaurare, adecvat stării de conservare precare în care se găseau.

Datorită condițiilor necorespunzătoare de păstrare și a factorilor ambientali care au generat degradări fizico-mecanice și chimice, au apărut la aceste obiecte, diferite tăieturi ale mătăsii, sfâșieri, rupturi, cutări, șifonări, deformări.

Ținând cont de sensibilitatea materialului textil, una din preocupările esențiale s-a îndreptat spre găsirea și aplicarea în practică a celei mai adecvate metode de restaurare.

O piesă muzeală de care ne-am ocupat este o poală de tetrapod – încadrată cronologic în secolul al XIX-lea.

De formă dreptunghiulară, are o culoare tabac și, conține un motiv ornamental înflorat cu boboci mici de măceș și un altul geometric cu decor concentric unghiular; aceste motive sunt țesute în textura mătăsii, tip damasc.

La marginea superioară ca și cea inferioară a acoperământului, se găsesc constituite două cruci din fragmente de lezardă. De jur împrejur se găsește aplicată o lezardă cu aceeași compoziție ornamentală întâlnită și la constituirea crucilor descrise mai sus și anume vreji fini ce se împletesc cuprinzând la mijloc frunze mari de viță de vie redată în mod alternativ sus-jos. Pe lățimea țesăturii, la baza lucrării se găsesc aplicați franjuri metalici din cupru-aurit de care se prind mici paiete.

Piesa prezenta un grad mare de deteriorare, datorită fragilității excesive a mătăsii, în special la mijloc. Mai ales, aici s-a petrecut masiv sfâșierea și ruperea mătăsii până la dispariție. De asemenea, la locul de îmbinare a lezardei cu fondul de mătase, în partea dreaptă pe o porțiune de 13 cm a intervenit ruperea mătăsii. De altfel, pe întreg ansamblul țesăturii, se pot observa nenumărate lipsuri de material de dimensiuni mici datorită fărămițării mătăsii deosebit de uscate. Acesta este și motivul pentru care s-a evitat consolidarea obiectului cu acul, care i-ar fi cauzat o degradare suplimentară prin străpungerea fibrei îmbărânite și nerezistente.

Mătasea naturală nu și-a recăpătat calitățile în urma pulverizării cu soluție de 1% glicerină, substanță care, în condiții normale ar fi ajutat fibra să-și recapete proprietățile sale specifice de suplețe și elasticitate.

Având în vedere situația specială, am ales calea completării lipsurilor de material cu ajutorul unui adeziv prin metoda lipirii. Pe centrul țesături, acolo unde mătasea și-a pierdut ornamentica datorită dispariției fibrei, am recurs la integrarea unei benzi de mătase, componentă a materialului original din zona ascunsă de lezardă. Cu grijă, potrivit fragmentul în funcție de decorul ornamental, care trebuie completat și întregit, s-a reușit acoperirea zonelor dispărute pe tot ansamblul țesăturii. Lipirea obiectului s-a făcut pe suport de netext impregnant cu sarpifan, un adeziv termoplast ce se aplică prin presare la cald. Fiind reversibil și neutru din punct de vedere chimic, având pH-7,7, se folosește în timpul tratamentului, ca material de protecție, hârtia siliconată.

În felul acesta, mătasea deosebit de degradată a căpătat consistență, întregirea făcându-se deosebit de fidel, iar protecția obiectului a fost asigurată prin acoperirea cu un tul vopsit în culoarea originalului.

Pe aceeași linie, a lipirii cu un adeziv, s-a recurs și în cazul aplicației de dantelă întâlnită la „Mantia de seară“. Piesa textilă ce datează din secolul al XIX-lea, este un veșmânt de damă, de culoare bej confectionată din lână de calitate superioară. Haina este lungă de 134 cm, deschisă în față, având o croială, în formă de clopot. Este prevăzută cu o platcă în formă de „V“, iar la partea superioară a acesteia este aplicat un guler simplu în colțuri ascuțite. Mâncile sunt lungi și foarte largi, prevăzute cu un volan realizat dintr-un voal de creplină plisat. Gulerul, marginea inferioară a plăcuței, ca și piepții hainei pe întreaga lungime, sunt decorați cu un șir de broderie manuală.

Suportul broderiei este dintr-o țesătură de mătase naturală, subțire, cu textură deasă, de culoare bej-auriu. Firele folosite la realizarea broderiei sunt din mătase naturală, mai groase, răsucite și colorate în ocru-auriu, nisipiu, roz deschis și roz închis, culoarea oului de rață și din fire metalice de cupru și aluminiu.

Șirul de broderie este compus dintr-un motiv floral stilizat de tip ogival încadrat de două frunze dispuse simetric în arcadă. Acest motiv se repetă succesiv având intercalată o palmetă. Broderia este aplicată pe componentele mantiei prin coasere manuală. Starea de conservare a acestei aplicații decorative este precară în zona gulerului și a marginii inferioare a plăcuței.

Țesătura din mătase naturală ce constituie suportul broderiei, lipsește în proporții mari, iar fragmentele rămase sunt foarte fiabile. Lipsa masivă a fondului a determinat deformarea motivului, destrămarea și dezordonarea firelor cel compun și chiar pe anumite zone absența totală a elementelor brodate.

Era importantă alegerea unei soluții care să protejeze fibra de mătase sensibilizată de o eventuală acțiune mecanică specifică consolidării prin coasere.

Gradul avansat de degradare a mătăsii suport folosită ca bază pentru ornamentele florale brodate, au condus la desprinderea acestora. Pentru susținerea coeziunii elementelor brodate, s-a folosit ca fond suplimentar un material de mătase naturală compatibil cu originalul care s-a vopsit în culorile apropiate ale acestuia. Metoda optimă ce se impunea a fi aplicată în acest caz se referea la consolidarea prin lipire. Această tehnologie de lucru s-a folosit pentru introducerea motivelor brodate în cadru ornamental inițial. Pe suportul nou de mătase, s-a desenat ornamentica

broderiei și cu ajutorul unei soluții concentrate de CMC, s-a efectuat cu multă minuțiozitate lipirea aplicației brodate urmărind fidel geometria desenului.

După efectuarea acestor operațiuni, s-a trecut la înlocuirea căptușelii de mătase naturală distrusă, cu un material nou și s-au cusut aplicațiile brodate astfel consolidate pe mania de seară.

Reasamblarea tuturor componentelor piesei textile, au contribuit la redarea unui aspect general apropiat de cel original.

În urma acestui proces de consolidare prin lipire s-au putut trage următoarele concluzii:

– adezivii utilizați, neutri din punct de vedere chimic, se pot aplica pe fibra fragilizată datorită însușirilor sale de a fi reversibili iar prin structura lor celulozică, devin compatibili cu materialul care trebuie consolidat. Testele efectuate au dovedit că adezivii folosiți nu își schimbă proprietățile în timp, fiind scutiți de un proces de îmbătrânire.

Datorită reversibilității, acest tip de consolidare prin lipire, permite pe viitor înlocuirea sa cu o metodă științifică, nouă, care să servească obiectul într-un mod mai util și adecvat.

În cazul țesăturilor din mătase fragilizate, primează consolidarea prin lipire care spre deosebire de tehnica prin coasere evită scăderea rezistenței mecanice a fibrei degradate.

Pentru piesele textile de patrimoniu care sunt în curs de degradare se impune aplicarea metodelor moderne, rapide, utile, care să scutească materialele sensibilizate de o repetabilă solicitare.

SUMMARY

Consolidation by Fixing of Silk Textiles with High Degree of Fragility

**by Angela Vechiu
and Daniela Nicolaescu**

The paper deals with textile restauration by fixing the friable silk to a new textile holder on which the embroidered ornaments were drawn first. The method has been applied in the laboratories of the History and Art Museum of Bucharest, following the indication of Mrs. Sidonia Macri – head of textile restoration laboratory of the National History Museum – Bucharest.